25.11.2021 Julkinen

Hallituksen esitys eduskunnalle energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi) (HE 212/2021 vp)

Verotus on tehokas keino yhteiskunnan ja talouden ohjaamiseen. Se voi tehokkaasti vähentää päästöintensiivisten energiamuotojen käyttöä ja näin vauhdittaa päästövähennyksiä. Erityisesti sähköistyminen, niin liikenteessä, lämmityksessä kuin teollisuudessa, on tärkeä ja kustannustehokas päästövähennyskeino laajassa (Rogues ym., 2021). Lisäksi kiertotalousratkaisuita tarvitaan nopeasti vähentämään luonnonvarojen ylikäyttöä ja jäteongelmaa.

Näistä lähtökohdista **Sitra pitää kannatettavana hallituksen esitystä HE 212/2021 alemman sähköveroluokan II alaisuuteen siirrettävien kohteiden laajentamisesta.** Tällä viitataan esityksessä mainittuihin kaukolämpö- tai kaukokylmäverkkoon lämpöä tuottaviin lämpöpumppuihin ja sähkökattiloihin, kaukolämpö- tai kaukokylmäverkkoon liittämättömiin lämpöpumppuihin, joiden kokonaisteho on vähintään 0,5 megawattia, geotermisten lämpölaitoksien kiertovesipumppuihin käytettävään sähköön sekä nykyistä pienempien konesalien sisällyttämiseen alempaan sähköveroluokkaan. Lisäksi teolliseen kierrätysmateriaalien valmistuksekseen ja jalostukseen käytetyn sähkön laskeminen alempaan sähköveroluokkaan tukee siirtymää lineaarisesta talousjärjestelmästä kohti hiilineutraalia kiertotaloutta.

Esitetyt **veromuutokset ovat hyviä ja perusteltuja päästövähennysten ja kiertotalouden tukemiseksi**. Hallituksen esityksessä mainitaan, että ”*esimerkiksi lämpöpumpuilla arvioidaan kuitenkin korvattavan pääosin vanhaa tai uutta biomassan polttoon perustuvaa lämmöntuotantoa, joka kansallisessa päästölaskennassa lasketaan päästöttömäksi. Tällöin lämpöpumpuilla saavutettava laskennallinen päästövähenemä kokonaisuutena arvioiden jäisi vähäiseksi*.” Biomassan poltosta aiheutuvat päästöt ovat kuitenkin laskennallisesti päästöttömiä vain hyvin pitkällä aikavälillä perustuen biomassan (erityisesti puupohjaisten energialähteiden) pitkään kasvuaikaan. Ilmakehän näkökulmasta päästöt ovat todellisia, ja niiden vähentäminen lämpöpumppujen käyttöä lisäämällä on kannatettavaa. Hiilineutraalius Suomessa vuoteen 2035 mennessä (ja globaalisti vuoteen 2050 mennessä) Pariisin ilmastosopimuksen 1,5 asteen tavoitteen mukaisesti vaatii sekä nopeita päästövähennyksiä kaikilla sektoreilla että hiilinielujen merkittävää vahvistamista.

Pidämme myös perusteltuna selvittää hallituksen esityksessä mainitun mukaisesti lämpöpumppujen ja muiden sähköön perustuvien lämmöntuotantomuotojen kilpailukyvyn tukemista laajemmin verrattuna polttamalla tuotettuun lämpöön. Esityksessä mainitaan mahdollisina keinoina **sähköveron alentamisen lisäksi lämmityspolttoaineiden verotukien karsiminen**, kuten yhteistuotannon verotuen poistaminen ja lämmöntuotantoon käytetyn biomassan verottomuuden poistaminen.

Ehdotus valmisteverosta biokaasun liikennekäytölle tukee samoin kustannustehokkaita päästövähennyksiä liikennesektorilla. Biokaasun avulla saatavat päästövähennykset ovat nyt jakeluvelvoitteen ulkopuolella, ja ehdotettu valmisteverotuksen muutos mahdollistaa biokaasun lisäämisen jakeluvelvoitteeseen EU:n sääntöjen mukaisesti. Todellisten päästövähennysten aikaansaamiseksi **tulisi vastapainoksi kuitenkin nostaa jakeluvelvoitetta vähintään 34 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä** fossiilittoman liikenteen tiekartan mukaisesti (LVM, 2021). Biokaasun lisääminen jakeluvelvoitteeseen voisi pahimmillaan vain korvata muiden biopolttoaineiden käyttöä jakeluvelvoitteen täyttämiseksi ja vähentää siten biokaasun avulla saatavia päästövähennyksiä verrattuna siihen, että sitä ei verotettaisi ja sisällytettäisi jakeluvelvoitteeseen. Lisäksi biokaasun tuotantoon käytettävien **kestävien raaka-aineiden luetteloa tulisi tarkistaa seuraavien vuosien aikana**. Erityisesti kestävien puupohjaisten raaka-aineiden tuotanto on rajattua, ja esimerkiksi Material Economicsin (2021) selvityksessä puupohjaisia liikenteen biopolttoaineita ei nähty kestävimpien ja tarpeellisimpien puuraaka-aineen käyttökohteiden listalla.

Lisäksi tulee huomata, että hallituksen esitykseen HE 212/2021 sisällytettyjen **veromuutosten ei voida katsoa takaavan tarpeeksi suuria ja nopeita päästövähennyksiä Suomen hiilineutraaliustavoitteen kannalta**. Sitra katsoo, että hallituksen tulisi esimerkiksi toteuttaa liikenteen verotuksen uudistamista selvittäneen työryhmän suositukset (VM, 2021) liikenteen päästövähennysten tukemiseksi, joskin on myös epätodennäköistä, että nekään yksinään riittäisivät saavuttamaan liikennesektorille asetettuja päästövähennystavoitteita. Lisäksi kiertotalouden edistämiseksi päästöjen ja luonnonvarojen kulutuksen verotusta tulisi vahvistaa. Yleisenä periaatteena tulisi olla, että taloudelliset ohjauskeinot eivät olisi ristiriidassa kestävyystavoitteiden kanssa.

Veromuutosten tekeminen sosiaalisesti hyväksyttävällä tavalla on lisäksi kriittisen tärkeää. Esimerkiksi biokaasun käyttö kaasukonversion tai käytetyn kaasuauton avulla on mahdollistanut liikenteen päästövähennykset myös niissä pienituloisemmissa kotitalouksissa, joissa sähköauton hankkiminen on ollut taloudellisesti mahdotonta. Suurin osa kotitalouksista ostaa vain käytettyjä autoja ja erityisesti sähköisten mallien saatavuus käytettynä on vielä rajallista, vaikka pidemmällä aikavälillä sähköistyminen on laajin ja kustannustehokkain tapa henkilöautoliikenteen päästövähennyksiin. Biokaasun verotuksen noston myötä tulevia mahdollisia vaikutuksia pienituloisille tulisi seurata ja analysoida tarkemmin sekä mahdollisesti jopa kompensoida. Yleisesti ottaen veromuutoksia olisi lisäksi taloudellisesti ja sosiaalisesti fiksuinta tehdä kestävän kehityksen verouudistuksien pääperiaatteiden mukaisesti, eli päästö- ja ympäristöveroja nostaessa tulisi harkita madalluksia muihin veroihin tai lisäyksiä tukiin päästöverojen sivuvaikutuksien lieventämiseksi.

Helsingissä 25.11.2021,

Mari Pantsar
Johtaja
Kestävyysratkaisut

Sitran visiona on, että Suomi menestyy rakentamalla reilua, kestävää ja innostavaa tulevaisuutta, jossa ihmiset voivat hyvin maapallon kantokyvyn rajoissa. Työssämme painottuu kolme teemaa: ratkaisujen löytäminen ekologiseen kestävyyskriisiin, reilun datatalouden edistäminen sekä demokratian ja osallisuuden vahvistaminen. Talouden uudistaminen kestäväksi ja kilpailukykyiseksi nivoutuu aiempaa vahvemmin kaikkeen toimintaamme.

Lähteet:

LVM (2021), *Fossiilittoman liikenteen tiekartta - Valtioneuvoston periaatepäätös kotimaan liikenteen kasvihuonepäästöjen vähentämisestä*, Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 2021:15. Saatavilla osoitteesta: Fossiilittoman liikenteen tiekartta -työryhmän loppuraportti (valtioneuvosto.fi)

Material Economics (2021). *EU Biomass Use In A Net-Zero Economy - A Course Correction for EU Biomass*. Saatavilla osoitteesta: https://media.sitra.fi/2021/06/28151630/material-economics-eu-biomass-use-in-a-net-zero-economy.pdf

Roques, F., Y. Le Thieis, G. Aue, P. Spodniak, G. Pugliese, S. Cail, A. Peffen, S. Honkapuro, V. Sihvonen (2021), *Enabling cost-efficient electrification in Finland*, Sitra studies 194. Saatavilla

osoitteesta: https://media.sitra.fi/2021/09/30130958/sitra-enabling-cost-efficient-electrification-in-finland.pdf

VM (2021), *Liikenteen verotuksen uudistamista selvittävän työryhmän loppuraportti*, Valtiovarainministeriön julkaisuja 2021:26. Saatavilla osoitteesta: Liikenteen verotuksen uudistamista selvittävän työryhmän loppuraportti (valtioneuvosto.fi)